

הלכות מגלה סימן תרפח

אם היה דעתו לחזור למקומו (ה) בפזמן קריאה ונתעכב ולא חזר, קורא במקומו, ואם לא היה בדעתו לחזור אלא לאסור זמן הקריאה, קורא עם אנשי המקום שהוא שם: הגה (יג) ואם הוא במקדש או בספינה, קורא ביום י"ד כמו רב העולם (מל ב: א (יד) ליום ט"ו שחל להיות בשבת, (טו) (ו) אין קורין (טו) המגלה בשבת אלא מקדימים לקרותה בערב-שבת, ויגובים מעות מתנות עניים ומחלקים אותם בו ביום. וביום שבת מוציאים שני ספרים ובשני קורין ויבא עמלק, (יז) ואומרים 'על הנסים', (יח) 'ואין עושים (ו) [ט] סעודת פורים עד יום אחר בשבת: א' המפרש ביום והיוצא

(* רוצה לומר מן קריאת המקום שהוא בו. וכן. לא זמן המקום שצדק משה. מן כתב הרב המגיד (שם) ב טענה שכ"ב ס מצא חובב בשם המגיד ירושלמי ע קורין ערבין קפא דמגלה פ טור בטם שרדו ספינתא

שערי תשובה

קדים לקרות כל המים מספק: [ט] סעודת. עכ"ט. ועין גיבוי ח"א סימן טב שהביע גסיון בדברי הר"ף ושיע' שפסקו כדירושלמי וכן מן שה' שהסבלין בה מאחרין השמחה ליום א', ע"ש. ועין מהשקטות מור והצדקה שהסכים גסיון אף פסב דמימ' ששלוח מנות והנה בשבת דבר דעתו מה טוב ופרסומי נפא, ע"ש, וצ"ע:

באר היטב

ותקין שמחה ומנוחה לאבותיהם בשניקום, כה"ג, ש"ג: (ה) ה'מן קריאה. פ"י של י"ד, ועקר קריאה פלי ביום י"ד ולא פלילה, מ"א. ועין ט"ז: (ו) אין קורין. ואין בקראין בקריאת השעמים, משא"כ בס"ת, דר"ק, ובהן מתקן קשית סתרי"ט. ועין ד"אסוהן, ושוואלין דורשין ענינו של יום, גמ': (ז) סעודת. ור"ל קיבוי סימן לב משלוח מנות בשבת פי הפנות הם מהסעודה, עין מהנדב"ו הוא ביום קריאת המגלה. אבל אסור לטלטל המגלה בשבת, כ"ח. ועין פשוטא"ג גסיון זה וחסיון שה בהסבת ב"י, ודע, שאם חל יום ט"ו בשבת אפי' יום השבת ח' לאחד הוא פדשת נכור ומפטרין

באור הלכה

בקודו נקדן, ומפל מיק' למעשה אני מבקש מהקורא שלא יסבך עליו לענין ברכה ועין כפר"מגדים. ועין בשלטי'גבורים ובבאר הג"א שהעמיקו דבר הירושלמי לדינא. שפירציד שעקר דיתו פליל ט"ו והלך לו לבדו נחתיב פאן [טא] 26:

משנה ברורה

וכו'. סעיף זה הוא לשון הרמב"ם. ומפני שרבים מהקשים בסעיף הזה מברר אני להרחיב הדבור קצת, ונבארו (יג) כפי מה שפירשוהו הפוסד והפוסק'משנה וכן משמע מהג"א. וצריךין אני לידע שלשה דברים: א) דאם הוא שני הפרות אפלו יום אחר, קרוי פרוז וקורא ב"י¹⁸⁷, וכן אם הוא שני למקפין אפלו יום אחר, קרוי מקף וקורא בט"ו. ב) זמן קריאה (יד) הוא העקר ביום¹⁸⁹, ובין שהיה בערי הפרות בהתחלת היום¹⁹⁰, קורא ב"י, וכן כהאי גונא לענין מקפין ביום ט"ו. ג) זמן קריאה שכותב המתבר (טו) הנינו זמן קריאת המקום שהוא בו עמה, לא זמן שניצא משם. ועתה נבאר את הסעיף בסדר ככל פרט בפני עצמו: בן-עיר שהלך לברך, אם היה דעתו בעת נסיעתו¹⁹¹ לחזור למקומו בזמן קריאה, רוצה לומר בזמן קריאה של ט"ו, דהינו משהאיר היום לא יתנה בשם¹⁹² כי יחזר משם קדם אור היום, (טו) אף שלבסוף רוצה שהוא מברך להתעכב על יום ט"ו, מכל מקום אינו נקרא בשם מקף, וקורא ביום י"ד בהיותו בברך; אבל אם בעת נסיעתו לא היה בדעתו לחזור מן הסוף אלא לאסור זמן הקריאה, (יז) דהינו בבקר של ט"ו שאז כבר הוא זמן הקריאה, אז חל עליו שם מקף וקורא עמקן ביום ט"ו, (יח) ואפלו אם אחר-כך חזר לעיר ביום ט"ו קורא שם אם לא קרא מתחלה בפרו. ועמה נבאר השעיף לענין אפן השני, דהינו בברך שהלך לעיר: אם היה דעתו בעת נסיעתו לחזור למקומו בזמן קריאה, דהינו עזיחור משם בליל י"ד קדם שיאיר היום דהוא זמן קריאה, ואף שלבסוף היה שנתעכב היה שנתעכב ולא חזר, קורא במקומו דהינו ביום ט"ו; אבל אם לא היה בדעתו בעת נסיעתו לחזור משם רק לאסור זמן קריאה דהוא ביום י"ד בבקר, חל עליו חובת הקריאה של העיר, ונהו שאמר המתבר 'קורא עם אנשי המקום אשר הוא שם' [ועל-כן אף שחזר באותו יום ובא לפרך, צריך (יט) לקרא באותו יום י"ד, דהוא נקרא 'פרוז בן-ימין']. וכתב הס"י, דכל זה דקא אס היה שם בעיר בהחלת היום¹⁹⁴, אבל (כ) אם חזר למקומו, שהוא פרך, קדם היום¹⁹⁵, לא מועיל מה שחשב מתחלה להיות בעיר בעת קריאת העיר: (יג) ואם הוא במקדש וכו'. אפלו הוא מפני הפרך נאליהו חוטא בשם כלי-בן: ו (יד) יום ט"ו וכו'. דאלו י"ד אי אפשר לחול בשבת¹⁹⁶: (טו) אין קורין¹⁹⁷ וכו'. דגורו בפני שפא לך אצל חכם ללמדה איך לקרותה, וצרכונה ארבע אמות ברשות הרבים: (טז) המגלה בשבת. ואז יום השבת ח' לאחד הוא פרשת 'נכור', (מ) ומפטרין 'פקדתי', וגם בט"ו לאחד מפטרין (מ) 'פקדתי' כפרין ואכל (מג) בצירות מפטרין בסדר השבעה. ושוואלין (מ) דורשין בו ביום בהלכות פורים¹⁹⁸ כדי שיזכרו ענין היום, וכשהחל פחל יוצאין על-גדי קריאת מגלה: (יז) ואומרים 'על הנסים'. בשבת, (כ) ולא בערב-שבת [שפאקת (כי) לכפרין זמנם בט"ו ולא ב"י, וכן משום גונה כנ"ל הצריכו לקרות המגלה בערב-שבת¹⁹⁹, (ס) ומכל מקום אם אמר אין מחזירין אותו²⁰⁰], וכן אין מוציאין בו ספרותונה. ולעירות אומרים 'על הנסים' ב"י ולא בט"ו, (מ) ועיר מספק אם היא מקפת מימות יהושע בן-נח, אומרים 'על הנסים' בשני ימים²⁰²: (יח) ואין עושים וכו'. דאמרין בירושלמי: ויצשו אותם בשבת? אמר לה: 'ימי משקה' כתיב, אף ששמחתו חלוכה בבית דין, יצא זה [שבת] ששמחתו בידי שמים היא, והוא הדין ממילא (מ) ששלוח מנות גם ביום ראשון²⁰³ בשבת, והנה מהר"ל חביב האריך להוכיח דבכלי שלטו אין סובר בן, ודעתו שהסעודה היא בשבת, וצדקה בן מעשה בירושלים, וגם משלוח מנות בשבת פי הפנות הם מהסעודה. והרדב"י חלק א סימן קמו פסק בהשלתן-צדקה, וכן הוא גס-בן (ל) דעת הפגן-אברהם והקרבן-נתנאל והשיבת נודע ביהודה חלק א סימן מב. והנה הפד חדש אסור לטלטל המגלה בשבת²⁰⁴ מאחר שאין קורין בו, אבל פמה (ל) אחרונים חולקין עליו

שער הציון

(יג) אף שהט"ו מפרש להרמב"ם כפי פרוש הרא"ש והטור, כמה אחרונים כתבו דהעקר כספר-משנה והבית-יוסף דסובר כרש"י, ובפרט דמה ראשונים הצחימו שיטת רש"י לדינא: (ד) פוסקים: (ט) פוסק-משנה ובית-יוסף ובאר-מגלה: (יז) והו' שכתב המתבר ונתעכב וכו'. ומה שפסקי דסלגא במחשבה בעת יציאתו, פן הסכים בטענה-הנדא, ודלא פלחסי-משנה: (יז) עין פט"ו בסופו. ויש טן האחרונים שכתבו שלא די בהתחלת בקר, רק שיהיה פנאי לקרות המגלה באותו עת, אבל לילה לחזר גודאי לא סגי, וכלשונו הטור שכתב 'מקצת היום': (יח) פוסקים: (יט) פוסקים: (כ) עין פרי-מגדים: (מ) מגן-אברהם בשם הבית-יוסף: (מג) מגן-אברהם בשם ר"ל חביב, וכן איכא בפרוש המשנה להרמב"ם במגלה טוף פרך ג והרש"ש: (מג) אלה נבה ופרי-מגדים: (מז) מקרא: (מז) בית-יוסף בשם מצאחי-חוב: (ט) מאמר-טורדכי: (ס) פרי-מגדים: (מ) פרי-מגדים: (מ) פן טשטע מפוסקים: (ל) וכתב הר"איתוי אין מקרחת ואין פנו כח לחלק על הירושלמי. והפרי חנש מצדד שיצשו הסעודה בשבת וגם ביום א"י²⁰⁵ וכן המשלוח-מנות בשמיהו:

הלכות מגלה סימן תרפה תרפט קנא קאר הגולה

בשירה (יט) ואינו מוצא מגלה להוליה עמו, (כ) *יקראנה (ב) ב"ג או ב"ב או באחד-עשר בלא ברקה. ואי אי אפשר להמתין עד זמנים הללו, ייש אומרים שקורא (כא) אפלו מתחלת החדש: הגה וזכי נהג. ומיהו, אם נזדמן לו אחר-כך מגלה, (כב) חוזר וקורא אותה (ט) ביום י"ד אפלו קראה תחלה ביום י"ג, מפל מקום קרא אותה שלא בזמנה (כלבו וכו'): ח *פרעיר שהיה בספינה או בדרך ולא היה בירו מגלה ואחר-כך נודמנה לו ב"ט, (כג) קורא אותה (י) ב"ט:

תרפט שהפל חזבים בקריאת מגלה, וכו' ו' סעיפים:

א *חבל חזבים בקריאתה, אגשים (ב) [6] (א) *ונשים ונרים *ונעבדים (ב) משחררים. ב'ומחנכים (ג) *את הקטנים לקרותה: ב' יאמר הקורא ואמר השומע מן הקורא (ד) יצא ידי חובתו, והוא שישמע ממי שהוא חזב בקריאתה. לפיכך אם היה הקורא (ה) *יחראש (ו) או "קטן או שוטה,

בש"י קריש ענין

שערי תשובה

[6] ונשים. עבדים. ועין במח"ב שיש נהגים ליפר לאשה שחברתה תפלה ואח"כ יקרא לה להוציאה, ואין לצערה כן, אלא סקרא וברך.

באר היטב

פקדתי, ב"י. ופ"ח עמב בשם ר"ל חזבי דאזר מפטירין ג"כ פקדתי, י"ש: (D) ב"ג. בקבוצ' י, ושלל בזמנה בעי י, ובהג"א ספק אי שגו פקטנים, מ"ז: (ט) ביום י"ד. בבבב, עין בלוש: (י) ב"ט. בלא ברקה, ב"י, ש"ל: (6) ונשים, ולכן צריך לקרותה בביתו לפני התולות, מ"א. ובקצת מקומות נהגים שהתולות הולכות לב"ה נשים לשמע המגלה. וקטן שהגיע לחפץ

נהגים שהתולות הולכות לב"ה נשים לשמע המגלה. וקטן שהגיע לחפץ

באר הלכה

* יקראנה וכו' בלא ברקה. עין פטור כי יש מהראשונים דקברי שהאידא ונחפשל הדין שפני פרים וכלים להקדים, מפילא אין קורין שלא ביד בשום ענין:

* ונשים. לכאורה אם היא כבר נצאה ידי חובתה אין מוציאה לאשה אחרת, והיא הדין קטן לאשה⁹ או לקטן אחר (שנסתפק בזה אם הם בכלל ערבותה¹⁰) דלמא ביה גמ"כ אף-על-פי שצא מוציא¹¹ (אשל אברהם): * ונעבדים. עין משנה בחנה דיש אומרים דאפלו אינם משחררים חזבין, והיא משנה אברהם, ואף דהג"א דסה דכרי, הנה רק פדעח הרב"ם וסמ"ג, אבל בבב"ג הלא מבאר להדיא דגם עבדים חזבין, וכן השתקו בשמו בתוספות ערכין, אלא דאין חזבין רק בשמיצה ולא בקריאת. ודע, דלהוציא אחרים נזרי אין יכולים לכלי צלמא, דלדעת ב"ה הלא גבי נשים אין מוציאות אחרים ודלמא, והוא הדין גבי עבדים דדין אחר להם, ולדעת הג"א ורא"מ פטורש הרמב"ם והסמ"ג הלא פטורין לגמרי: * את הקטנים לקרותה. וגם בשמיצה יצאו, וברלקמה בסעיף ו: * חרש. מלשון השלסן ערוך משמע דאינו ברוחב כלל אף לקרות לעצמו, אכן מסבכתו בביתיוסף שכתב משום פטומי נשא הוא, משמע לכאורה דהוא רק לענין להוציא אחרים שהם פקחין, צריכין

משנה ברורה

ומתירין³⁶: ז (יט) ואינו מוצא מגלה וכו'. דאם היה מוצא, (לט) מתיב לקחה ולקרות ב"ד: (כ) יקראנה ב"ג וכו'. בקבוצ' אף צענה, ושלל בזמנה בעי צענה נען במאירי דבריעבד אף בתמיר יוצא, ועין לקטן סוף סימן חרצ במשנה ברורה³⁷, אכן אפ"ש דסגי בקטנים³⁸, הואיל והוא רק משום פטומי נשא. ועין בר"י שנסתפק לענין בני הכפרים שמקדימין לקרותה, אי מתיב לקרותה (לג) גם בלילה או ב" בקריאה יום³⁹, וקשוח דהוא הדין לענין מקרשי הים יוצא בשקנא, ומרברי הסור משמע קצת דצריך לקרות גם בלילה. ודע עוד, דהא דהקלו יוצא בשקנא או למקריש הים הוא רק לענין קריאת המגלה, (לד) אכל סעודת פורים וכן משלוח מנות ומתנות לאכילונים לא יקני אלא בזמנה: (כא) אפלו מתחלת החדש. דכתב "והחדש אשר נהפך מאזן לשמחה וגו'": (כב) חוזר וקורא אותה ביום י"ד. הנה (לז) בבבבבב, דהא זמנה היא: ח (כג) קורא אותה ב"ט. ובלא (לי) ברקה, דכבר עבר עקר זמנה, (לו) אכל מ"ט ואלך

לא יקרא כלל, דכתב "ולא יצבור". אם טעו וקראו הפנישות והמגלה באזר ראשון, (לח) צריך לתור ולקרות בשני⁴⁰:

א (א) ונשים. ואף דסקריאה היא דבר שהזמן נקמא, מפל מקום תכבות, (ב) שאף הוה באותו הנס, דמתחלה היה הגונה גם צליהם, כדכתב בקנא. ולכן צריך האיש לקרותה (ג) בביתו לפני התולות והמשרתוח⁴¹, ובקצת מקומות נהגים⁴² שהם הולכות לבית-הכנסת לעזרת נשים לשמע הקריאה⁴³, (ג) אכן צריך עיון אף יוצאין שם נשים, דאי אפשר לשמע שם בדין⁴⁴: (ב) משחררים. אכל אינם משחררים פטורים, (ד) דגריעי מנשים לענין זה, (ה) ויש אומרים דאפלו אינם משחררים חזבים: (ג) את הקטנים. הנה (ו) מי שהגיע למצות חנוכה⁴⁵, ועין לקטן בסעיף ו. וזינן דגם פטורי ו. וצריך לקטן בסעיף ו. וצריך שיקרא הקורא והשומע לצאת, דדין שארי מצות שאחד מוציא חברו, ודלמאן בסימן חרצ סעיף יד⁴⁶: (ה) חרש. הנה המדבר ואינו שומע כלל. ואף-על-גב דבעלמא קמא לן דאם לא השמיע לאזנו יצא, דלעיל בסימן סב וסימן קפה, הקא לענין מגלה דהוא משום פטומי נשא דהתירו (ז) בו יותר, דהשמיעה לאזנו הוא לעכו"ב: (ח) אי נמי, דחרש גרע פפי, שאינו יכול להשמיע לאזנו⁴⁷. ועין בשער-חשובה, דדוקא אם הוא חרש גמור שאינו שומע כלל, לאפוקי אם הוא שומע כשפיררי לו בקול⁴⁸. וכל זה הוא לדעת השלחן-ערוך, אבל דעת (ט) פמה אחרונים דאפלו הוא חרש גמור יצא השומע ממנו, ומפל מקום לכתחלה פלי עלמא מודים⁴⁹ שלא יצמיריהו להוציא רבים ידי חובתם. ודע, דמי שפכדו אזניו או שהוא רחוק מן הבמה ואינו יכול לשמע הישב מן הקורא, נזהר לקרות לעצמו ממגלה פשרה, אי על-פל-פנים יאחו חמש, והתבות שיתסר לו יאמר תכף מן התמט⁵⁰: (י) או קטן⁵¹. אף-על-גב דקטן נמי חזב על-פל-פנים מדרבנן כדלעיל בסעיף א, אפלו הכי אינו יכול להוציא את הגדול, (י) דלגבי קטן הוה תרי דרבנן⁵²

שער הציפור

(א) אליה רבה ובגריישע והסידור ומטה יהודא: (ב) כדאיחא בתוספתא: (ג) וכלילה די ביחדי. ולמחר בעירות בעי צענה [שם]: (ד) יד אפרים. עין שם: (ה) ט"ז וש"א: (ו) פרי חדש ופשה יהודא וקרישלוס ומנא אברהם, דלא במ"ט, וכן מצד הפרימקדים למעשה: (ז) פוסקים בשם הירושלמי: (ח) פוסקים: (ט) פמרא: (י) פרימקדים: (יא) פרימקדים: (יב) הג"א, ודעו דכאן לא שכן הציצים שהיו באותו הפסוק: (יג) מן אברהם וכומוכה מהטור: (יד) הג"א: (טו) בית-יוסף, ולפי זה מי שקורא המגלה לעצמו צריך להר לאזנו⁵³, דאי לאו הכי אפלו בדיעבד לא יצא⁵⁴: (טז) ט"ז: (יז) ספ"ח ופרי חדש והג"א והשאגת-אברהם בסימן ז, מלבד פמה ראשונים שעומדים בשיטה זו, עין בפוסקים: (י) תוספות:

הלכות מגלה סימן תרפת

ביאורים ומוספים

חזר לעיר אחר פורים, ובשוית מנחת שלמה (ה"א סי' כג אות י) הביא שהטורי אבן (מגילה יט, א) סובר בדעת הביה"ל שדין זה נאמר גם כשעקר דירתו בליל ט"ו ממש. הוסיף (הליכות שלמה פורים פ"כ רבר הלכה אות ז) שאף שנהגים העולם כדעת הביה"ל, מינ לא יברך על הקריאה בין כשהגיע רק אחר כניסת ליל ט"ו לברך, משום שיש לחוש לדברי החזו"א שהובאו לעיל, ובין אם הגיע לברך קודם ליל ט"ו, משום שיש לחוש לשיטת הרמב"ם שהובאה לעיל, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שבות יצחק שם עמ' כו).

ולענין בן כרך שהיה בעיר בי"ד וחזר לברך לט"ו, דעת החזו"א (שם) שאם חזר קודם ליל ט"ו, הריחו מתחייב בט"ו [אף אם עזב את הברך בשנית קודם שיאיר היום], ואם שוהה עדיין בעיר בכניסת ליל ט"ו, אם דעתו לחזור לברך קודם שיאיר היום, חייב בט"ו כיון שהוא בן כרך. ולענין הברכה על הקריאה [בשחזור לברך בליל ט"ו], כתבו בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' נד) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קס) שלא יברך, כי יש אומרים שאינו מתחייב שנית בט"ו, מאידך, דעת הגרש"ז אייזנברג (הליכות שלמה פורים פ"כ סי' ה) שיברך אף אם חזר לברך בלילה, דעת הגרי"ש אלישיב (שבות יצחק ח"י עמ' כו-כז) שרק אם חזר לברך מבעוד יום קודם בברכה.

22) כלומר בעלות השחר שהוא זמן הקריאה מעיקר הדין, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' תרפ"ו ט"א) ובמשנ"ב שם (סי' ה, שוה"ה הלכות סי' ט"ז).

23) ודעת החזו"א (שם) [בכל המקרים בטע"ף זה] שגם אם שינה את דעתו ונשאר לבסוף באיתו מקום שלא מחמת אונס, אלא ברצון ובחפץ לב, הולכים תמיד אחר מחשבתו הראשונה בכניסת הלילה, כי גם שלא נתקיימה מחשבתו הראשונה נחשב כעוכב שלא מדעתו.

24) אבל החזו"א (שם) כתב, שדעתו בליל כניסת היום היא הקובעת, ואף אם לבסוף חזר לעירו קודם שהאיר היום, עדיין דינו כפי המקום שהיה בדעתו להישאר בו בליל כניסת היום [גם היה שם, ראה בקטע הקודם], ולכן לדעתו בן כרך שהיה בליל י"ד בעיר ודעתו היתה להישאר עד תחילת היום, אף שתזר לברך קודם תחילת היום, דינו כפרו וקורא בכרך בי"ד. וכמו בן לדעת המשנ"ב בן עיר שהולך לברך צריך שישאר שם עד תחילת יום ט"ו כדי להתחייב כבן כרך, ולדעת החזו"א אם בכניסת י"ד היתה דעתו להישאר בכרך עד ט"ו בבוקר, אף אם לבסוף חזר לעיר בליל י"ד, חייב לחזור לברך בט"ו ולקורא שם את המגילה. [אכן אם נשאר בעיר לאחר שחזר אליה, ואין דעתו לחזור לברך קודם שיאיר ט"ו, גם לדעת החזו"א נפטר מטי"ו].

ולדעת המשנ"ב נצריך שישאר בתחילת היום במקום ששם היתה דעתו להיות. ואם מה שנשאר שם היה מחמת אונס, כלומר שמתחילה בעת נסיעתו לעיר היה בדעתו להישאר בעיר עד הבוקר, ואחר כך שינה את דעתו ורצה לחזור קודם שיאיר היום, אלא שהתעכב שם מחמת אונס כלשהו, דעת הפמ"ג (משב"ז סי' ט) שגם באופן זה לא נעשה פרוח, כי צריך שיתעכב בעיר מדעתו עד עלות השחר. ובן כרך שהיה בעיר ודעתו היתה לחזור לברך, וחלה והוצרך להתאשפז בבית חולים בעיר, דעת הגרי"ש אלישיב (שבות יצחק פורים פ"א אות ה) שאינו נחשב כמי שמתעכב שם באונס, כיון שענתה שהוא חולה רצונו להישאר בעיר.

25) והחזו"א (א"ח סי' קנ"א וסי' קנ"ב סי' ק) העיר, שלפי זה כיצד יקרא בן כרך הנמצא בעיר בליל י"ד, הרי חייבו תלי ועומד בכך

המשך במילואים עמוד 125

משנ"ב סי' י"ב

קרוי פרוח וקורא פ"ד¹⁸) וכו', זמן קריאתה הוא העקר ביום¹⁹, [בין ש' שהיה בערי הפירות בהתקלת היום י"ד²⁰] וכו', דעתו בעת נסיעתו²¹) וכו', משתאיר היום לא יקנה שם²²) וכו', שהיא מקרה להקטוב שם²³) וכו', וקרא אם קנה שם בעיר בהתקלת היום²⁴) וכו', למקומו, שהוא כרך, קנה היום²⁵).

18) וכן לענין שאר מצוות היום, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' נ) בשם הטורי אבן (מגילה ה, ב ד"ה אלא לאסור) שפרו ומוקף בן יומו חייבים בכל מצוות היום, והביא שכן כתב הגרי"מ טיקוצ'ינסקי (עיר הקודש והמקדש ח"ג פכ"ז ט"ה אות ט).

19) וכן כתב לקמן (סי' תרצ"ב סי' ב) שמתעם זה מברכים "שההי"ט" גם על קריאת המגילה ביום אף שכבר בירכו בלילה, וראה גם במשנ"ב לקמן (סי' ב). ובטעם הדבר שעיקר מצותה ביום, ראה תוס' (מגילה ד, א ד"ה חייב).

20) אכן דעת החזו"א (א"ח סי' קנ"ב סי' ו) שאין די שיהא בעיר באור הבוקר של יום י"ד, אלא צריך שיהא פרוח כבר מתחילת הלילה [שתהא דעתו להיות שם עד אור הבוקר]. והנפקא מינה היא שלדעת המשנ"ב ששם פרוח נקבע לפי המקום בו נמצא בבוקר יום י"ד, אין צורך להיות בתחילת ליל י"ד בעיר, אלא דינו כפרו אף אם הגיע לאחר כניסת ליל י"ד [אם נשאר בעיר עד הבוקר וכדלהלן]. ואילו לדעת החזו"א צריך שיהיה בכניסת ליל י"ד בעיר, אבל אם בכניסת הלילה נמצא עדיין בכרך, נשאר בן כרך אף אם בדעתו להגיע לעיר עוד באותו לילה ולהישאר בה כל יום י"ד.

21) דעת החזו"א (שם ובסי' קנ"א) שאין דעתו בשעת יציאתו מביתו קובעת את דינו [כדעת המשנ"ב], אלא דעתו בכניסת ליל י"ד [בצאת הכוכבים] היכן יהיה כשיאיר היום היא הקובעת את דינו [מפני שלא מסתבר שמחשבתו בי"ד תהא עדיפה על מחשבתו בתחילת ליל י"ד]. והנפקא מינה היא לגבי בן כרך שהלך לעיר, שנקרא פרוח בן יומו וקורא בי"ד בלילה ובוים אם דעתו להישאר בעיר עד י"ד בבוקר, שלדעת המשנ"ב דעתו בעת יציאתו מביתו היא הקובעת, ולכן אם כבר נמצא בעיר והשתנתה דעתו בכניסת ליל י"ד לחזור לברך קודם שיאיר היום, כיון שבשעת נסיעתו מביתו שבכרך היתה דעתו להישאר בעיר עד י"ד בבוקר, אף ששינה דעתו לאחר מכן כשהגיע לעיר, דינו כפרו וקורא בי"ד [אם נשאר לבסוף בעיר עד הבוקר וכדלהלן]. ולדעת החזו"א שדעתו בליל כניסת היום היא הקובעת, נשאר בדין בן כרך, ואינו קורא בי"ד אף אם לבסוף נשאר בעיר בי"ד.

ובן לענין בן עיר שהלך לברך, ודעתו להישאר בכרך עד שיאיר היום של ט"ו, שנפטר מקריאת י"ד וקורא בט"ו, שלדעת המשנ"ב שדעתו בשעת יציאתו מביתו היא הקובעת, אף אם שינה דעתו לאחר מכן לא מועיל ונשאר בן כרך [אם נשאר לבסוף בכרך עד הבוקר וכדלהלן]. ולדעת החזו"א דינו כבן כרך רק אם היתה דעתו בליל כניסת י"ד. ודעת הגרי"ש אלישיב (שבות יצחק ח"י עמ' ז) שיש לחוש לדעת החזו"א לענין הברכה על הקריאה, ולא יברך אלא כשדעתו להיות בן עיר או בן כרך בכניסת ליל י"ד [וראה גם בביה"ל (ד"ה בן) שכתב שלא לסמוך על דבריו במשנ"ב כאן למעשה לענין ברכה].

ולענין מה שכתב בביה"ל (ד"ה בן עיר) שבן עיר שעקר דירתו בליל ט"ו והלך לברך, שמתחייב שנית בט"ו, דעת החזו"א (א"ח סי' קנ"ב שם) שרק אם נכנס לברך מבעוד יום מתחייב שוב בט"ו, אבל כשנכנס לאחר כניסת ליל ט"ו, אינו חייב בט"ו. והוסיף, שגם כשנכנס מבעוד יום, לא יברך על הקריאה [לחוש לדעת הרמב"ם שהוא בן כרך רק אם עקר דירתו ועבר להתגורר בכרך, ולא אם

מילואים הלכות מגלה סימן תרפח המשך מעמוד קודם

אמנם במשניב לקמן (סי' תרצב ס"ק יד וטו) משמע שגם בלילה הוא מדברי קבלה.

[משנ"ב ס"ק יז]

וְנוֹהֲגִין שְׂמִינָה וּמִקְנֵי לְאֲכִיזִים בְּשִׁנְיָהֶם¹⁶.

16) ולא הזכיר האם יש לקיים גם משלוח מנות בשני הימים מספק, ובביה"ל לקמן (סי' תרצה ס"ד ד"ה אה) כתב בשם הפרי חדש שמשלוח מנות נהג בי"ד בלבד, כיון שאז הוא פורים לרוב העולם (ובדומה לברכה על קריאת המגילה בעיר מסופקת, שמברכים רק בי"ד, כי אז הוא זמן קריאה לרוב העולם), אך הוסיף, שהפמי"ג מפקפק בזה (שהרי קריאת המגילה עצמה נהגת בשני הימים מספק). אכן לענין מתנות לאכילתם, צי"ד הפמי"ג (משנ"ב שם ס"ק ה) שאם נתן פעם אחת בי"ד [ולא השתמש בהן העמי מיד], יוצא בזה ידי חובה.

ולענין אמירת 'על הנסים', כתב להלן (ס"ק יז) שאומרים מספק בשני הימים, וראה לקמן (סי' תרצג ס"ק ו) שאין זה נחשב הפסק בתפילה, כיון שאומרים זאת מספק. אכן בבני ברק, נהג החו"א (ארחות רבנו ח"ג עמ' לו) שלא לומר 'על הנסים' בט"ו, למרות שאת שאר מצוות הפורים החמיר לנהוג גם בט"ו, ובטעם הדבר ביאר הגר"י קניבסקי (שם), שכל דין ט"ו בבני ברק אינו אלא חומרא, ולכן החמיר רק במצוות היום מספק, אך לא לענין 'על הנסים'. ובלוח אי"ז כתב שבזמננו המנהג בכל העיירות המסופקות שלא לומר 'על הנסים' בט"ו, אלא בי"ד בלבד, וכן הורה הגר"י קניבסקי (שם). מאידך, כשרית הר צבי (ארח ח"ב סי' קכח אות כז) כתב שאומרים 'על הנסים' בטבריה בשני הימים וכדברי המשניב.

ולענין קריאת התורה בשני הימים מספק, כתב הכף החיים (ס"ק כה) שיש מנהגים שונים בזה, ואין לערער על שום מנהג. דעת הגר"י אויערבך (יד בקראת התורה סי' פו ס"ק ו) שלענין קריאת התורה מקילים ואין קוראים בט"ו בפרשת יצוא עמלק, אלא רק בי"ד, וכן דעת הגר"י אלישיב (פסקי שמועות עמ' סב).

כמו כן לענין איסור עשיית מלאכה, דעת הגר"י אלישיב (אגרת הפורים פי"ז הע' ה) שבעיר מסופקת אין נהגים איסור מלאכה אלא בי"ד. [וראה מה שכתב המשניב לקמן (סי' תרצו ס"ק ו) שיש נהגים שלא לעשות מלאכה בשני הימים, אף בעיר שהיא דאי פרוזה].

[משנ"ב ס"ק יא]

יֵצֵא פְּדִיעֵכֶם וְלֹא תִהְיֶה פְּרִכָּה לְבִטְלַתְהוּ¹⁷.

17) אכן, הקורא בכרך שהוא ספק מוקף חומה שצריך לקרוא בשני הימים מספק, אינו יוצא ידי חובה בקריאה של י"ד בלבד, וצריך לקרוא שוב בט"ו. ובטעם הדבר, ביאר החו"א (ארח סי' קג ס"ק ב ד"ה בדין) על פי הירושלמי (שקלים פ"א ה"א) שבאופן זה שקורא בי"ד מחמת הספק שמא אינו מוקף חומה, קבעו חכמים שצריך לקרוא גם בט"ו כדי שלא יעקר זמן הקריאה של הכרך (ובשו"ת הלכות (סי"א) ביאר שבאופן זה שקורא בי"ד רק מחמת הספק, נחשב כאילו מכון בפירוש שלא לצאת אם דינו לקרוא בט"ו).

נחשבים בעיר אחת וקוראים גם בט"ו, וכן דעת הגר"ח קניבסקי (שם). אך הוסיף הגר"י קרליץ (שם), שבבני ברק זו רק חומרא לקרוא בט"ו, משום שהיא רק סמוכה ליפו, ואין ידוע האם יפו של היום היתה מוקפת בימי יהושע בן נון (ולדעת הכרמי יוסף אין דין סמוך לספק כרך), וגם יש ספק נטף ביפו כי צידה האחד הוא ים כמו בטבריה.

מאידך, דעת הגר"י אויערבך (הלכות שלמה פורים פ"ב דבר הלכה אות טו) שאף בתל אביב שכיום היא בעיר אחת ממש עם העיר יפו, אין נהגים בה דיני פורים אלא בי"ד, כיון שדין ערים שהן בעיר אחת נלמד מדין סמוך תראה, וכמו שבסמוך לספק כרך קוראים רק בי"ד (כמובא בביה"ל ד"ה אה). הוא הדין גם בערים הנחשבות כאחת, וכן כתב בשו"ת תשובות הנהגות (ח"ג סי' רלד-רלה) שמנהג העולם הוא שביפו קוראים יומיים מספק, ובתל אביב ובבני ברק נהגים שקוראים רק בי"ד, משום שסומכים על הכרמי יוסף שאין דין סמוך לספיקות, וכמו שהביא בביה"ל (ד"ה אה) [ולא נהגים כדעת הכף החיים (ס"ק ו) שכל הבתים המחוברים לכרך מוחזק לחומה נחשבים חלק מן הכרך עצמו, שלדעתו תל אביב שמחוברת ליפו הרי היא ככרך ממש דיניה לקרוא בט"ו], ובבני ברק יש סברא נוספת להקל, משום שהיא עיר נפרדת מתל אביב יפו בהנהגה וניהול וכדומה. ואינה ככפר המתבטל לכרך, ולכן אינה נגזרת ליפו חמנה בי"ד.

ולענין זמן הקריאה במחצית עילית הנראית לעיר לוד שהיא מהעיירות המסופקות, דעת הגר"י אלישיב (קונטרס זמני הפורים עמ' יט) שאף שכנראה העיר רואים את העיר לוד, דימה כפרזים לקרוא בה רק בי"ד ולא בט"ו [וראה שם שהובאו כמה טעמים בזה. א. שאינה משותפת בענייניה עם לוד (והתחברה או שאר משרדים המצויים שם אינם מועילים כלל לזה). ב. לוד שלנו אין ידוע אם זו לוד הישנה הינה כספיקות, דעת הרבה פוסקים שאין סמוך וראה לספיקות. ג. דעת הרמב"ם ועוד פוסקים, שאין דנים 'נראה' ביותר ממיל. ד. אינה נראית מכל העיר אלא רק בגובהה, והמהרי"ל דיסקין הסתפק בדין מקצתו נראה]. וכן דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שבת ח"ד עמ' שט) שדעיירות הסמוכות ללוד כמו מחצית עילית ואלעד, אין להם דין 'נראה' ללוד, כיון שכשהמרחק רב לא מתעיל 'נראה', אלא צריך שתראה העיר הקטנה כחלק מן הכרך וכאילו היא מפרברי הכרך.

[שע"צ ס"ק ט]

ספק דרבננים לקלא¹⁸.

18) אמנם, במשניב לקמן (סי' תרצב ס"ק טז) כתב בשם הפמי"ג שיתכן שלא אומרים ספיקא דרבנן לקלא לענין קריאת המגילה, משום שחיוכה הוא מדברי קבלה, וכן כתב הפמי"ג (אי"א ס"ק ד ובפתחה כללית ח"א אות יח) לענין כרך שהוא ספק מוקף, וכן תמה בטורי אבן (מגילה ה, ב) על שיטת הגאונים שהחכמה כאן, אכן בחידושי הרשב"א והרשב"א (שם) כתבו שדברי קבלה דינם כשל דבריהם ולקלא, וראה עוד בשו"ת תורת חסד (ארח סי' לח אות ח), [ובעיקר הדין, ראה בשע"צ לקמן (סי' תרצו ס"ק מא) שבלילה חיוכה הוא רק מדרבנן,

הלכות מגלה סימן תרפח המשך מעמוד 304

נחשב כפרזי [ועליו לקרותה בברכה], כיון שכעת דעתו להישאר בעיר עד עלות השחר, ואף שלבסוף יצא מהעיר קודם עלות השחר, אין אומרים שנמצא למפרע פטור מקריאת הלילה, אלא נפטר רק מקריאת היום. [וראה בחו"א (סי' קנב שם) שכתב על כך שלא מצינו שיזא אדם פרוח בלילה ומוקף בימים].

שישהה שם עד הבוקר, וכיון שחזר לבסוף לכרך קודם שהאיר היום, נמצא שהקריאה שקרא בלילה בברכה היתה שלא כדין, שהרי אינו נעשה פרוח אלא אם כן נשאר בעיר כשהאיר היום [וראה בהע' לעיל שלדעתו אף אם חזר לכרך קודם שהאיר היום, קורא בי"ד]. והפמי"ג (משנ"ב ס"ק ו) כתב שגם לדעת ה"י, לענין קריאת המגילה בלילה,

מילואים הלכות מגלה סימן תרפח

המשן מעמוד קודם

31) ובטעם הדין שאין מחזירים אותה אף שלכאורה הוא שלא מעין המוארע ואם כן הרי זה הפסק בתפילה, ביאר במשניב לקמן (סי' תרצג ס"ק ו) שמימי יש קצת שייכות לחזרת 'על הנסים' בשני הימים.

32) ואם יש למהוג בעיירות מסופקות גם את שאר הימים הנחגים בפורים המשולש, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פורים פכ"א סי' ב) שראוי להחמיר בהן בכל דיני פורים המשולש, דעת הגר"ש אלישיב (קיצור דיני פורים המשולש עמ' לד) שלענין משלוח מנות יש מקום להקל בעיירות מסופקות לנהוג כן רק בערב שבת, כיון שלדעת החזו"א גם בכרכים המוקפים משלוח מנות הוא בערב שבת.

[משנ"ב ס"ק יח]
הוא הדין ממילא ששלוח מנות גם ביום ראשון³¹ וכו', לט"ל המגלה בשבת³².

33) דעת החזו"א (ארוח סי' קמ"א) שמשלוח מנות יהיה בערב שבת כמו מתנות לאבינו, וכן כתב הכף החיים (סי' לח) בשם הבב"ש הגדולה.

34) ולט"ל את המגילה בשאר שבתות השנה, כתב השערי תשובה (סי' תרצג ס"ק א) בשם המטה יהודה שאף לדעת הפרי חדש אין המגילה נחשבת מוקצה אלא בשבת שחל פורים להיות בתוכה, כיון שגורו שלא לקרוא את המגילה בשבת זו כמבואר במשניב לעיל (סי' טו), אך בשאר שבתות השנה אין המגילה נידונה כמוקצה, שהרי יכול ללמוד בה כמו בשאר נביאים וכתובים, וכן כתבו המחציה"ש (סי' יב) והחתם סופר (בהגהות על השו"ע), וכן כתבו החיי אדם (כלל קמ"א סי' ו) והקצו"ש (סי' קמ"א סי' ז).

[שעה"צ ס"ק ל]
הקרי' תנ"ך מצדד שיעשו הסעודה בשבת וגם ביום א'³⁵.

35) וכתב בספר עיר הקודש והמקדש להגרי"מ טוקציינסקי (ח"ג פכ"ז אות ב סי' ג) שכך מהג הגר"ש סלאנט, והעיד הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פורים פכ"א דבר הלכה אות ז) שלא מהג בירושלים להוסיף בשבת סעודה מיוחדת לכבוד פורים, אלא מרבים במאכלים ובשתיית יין בסעודת השבת, וכן כתבו הגר"ש וזננפלד (סדר פורים המשולש) הכף החיים (סי' מה), וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פמ"ט אות יג) שלמעשה אין צורך להחמיר לעשות סעודת פורים בשבת, אכן ראוי להוסיף בסעודת שבת איזה מאכל לכבוד יום הפורים.

[ביה"ל ד"ה בן עין]

שפן עיר שפגור דירתו פליל ט"ז תלף לו לכרף נתחב פאן ופאן³⁶.
26) וראה מה שכתבנו במשניב (סי' יב) בשם החזו"א.

[משניב ס"ק יד]

קאלו י"ד אי אפטר לחול בשבת³⁷.

27) ובטעם הדבר כתב הביה"ל לעיל (סי' תכ"א סי' אלו), שמחשבים את קביעת המועדים באופן שלא יחול י"ד אדר בשבת, כי אז יצא שיום כיפור של אותה שנה יחול בערב שבת, ואין עושים שני ימים קדושים שאסורים מן החורה בכל מלאכה סמוכים זה לזה [והטעם מבואר בגמ' ראש השנה כ, א וברש"י שם (ד"ה משום ירקיא ד"ה משום מתיא) שאם יהיו סמוכים זה לזה ביום השני יכנסו הירקות שנאכלים חיים, וכן אם ימות אדם ביום הראשון, עלול הוא להסריח ביום השני].

[משניב ס"ק טז]

אין קורין³⁸.

28) וקטן שנעשה בר מצוה בשבת זו, שקריאתו ביום שישי היא רק מדין חינוך, דעת המהרי"ל דיסקין (הובא בשו"ת שבת הלוי ח"ה סי' פג, ובהגהות ביצחק יקרא) שיקרא לעצמו את המגילה בשבת, וכן צידד הגר"ש זננפלד (ציץ הקודש ח"א סי' נה). מאידך, בשו"ת שבת הלוי (ש"ב) כתב שיקרא ביום שישי ולא בשבת, וכן כתב בשרת הר צבי (ארוח ח"ב סי' קנז). הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה פורים פכ"א ארחות הלכה הע' 2) הביא שהנו בזה גדולי ירושלים ולא הכריע בענין, וראה בדבריהם טעם מחלוקתם.

[משניב ס"ק טז]

ושואלין ודורשין בו ביום קהלכות פורים³⁹.

29) ומלבד לימוד הלכות פורים, כתב לעיל (סי' תכ"ט ס"ק ב) שמצוה גם על כל אחד להתחיל ללמוד הלכות פסח ביום פורים עצמו, כדי לקיים את הדין של 'שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום', וראה שם עוד בביה"ל (ד"ה שואלין).

[משניב ס"ק יז]

לקרות המגלה בערב⁴⁰ וכו', אין מתזרין אותה⁴¹ וכו', אומרים 'על הנסים' בשני ימים⁴².

30) ועוד בפרטי קריאת המגילה בשנה שחל ט"ז בשבת, ראה לקמן (סי' תרצ"ג ס"ק טא) ובשעה"צ שם (סי' נט).

הלכות מגלה סימן תרפח

המשן מעמוד קנ

בתענית יום כיפור, כמובא בשו"ע לעיל (סי' תרטו סי' ב) וכמבואר ברבינו מנוח שהובא בשעה"צ שם (סי' ט), ולכן גם קטן שאינו מסוגל עדיין לשמוע את כל המגילה מתחילה ועד סוף, צריך לחנוכו שישמע חלק ממנה, כדי שיכיר ויבין מה היא מצות קריאת מגילה [וראה גם במשניב לעיל (סי' קפ"ז ס"ק ד) לענין ברכת המזון, שמחנכים את הקטנים לברך מעט מעט מכל ברכה עד שידעו לברך כל ברכה כתיקונה]. דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני שבת חיד' עמ' שח) שאם הקטן יודע לקרוא את כל המגילה, נקרא שהגיע לגיל חינוך, אף אם אינו יכול להתרכז לשמוע את כולה, כי המצוה היא הקריאה ולא השמיעה.

8) וכמבואר בשו"ע לעיל (סי' תרטו סי' ב) לענין תענית שעות ביום הכיפורים, וכן כתב במשניב לעיל (סי' שמו"ג ס"ק ב) שהאב חייב לחנך את בניו ובנותיו במצוות, בדכתיב 'חנך לנער על פי דרכי'.

[בין בשל תורה בין בשל דברי סופרים] הדבר תלוי לפי הירפותו וידיעתו של כל קטן, ובכל דבר לפי ענינו, כגון הידוע מענין שבת, חייב להרגילו לשמוע קידוש והבדלה, היודע להתעטף, ודיב בצעיות.

ומשם זה, לענין גיל חינוך לקריאת המגילה, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פמ"ג אות א) שזמנו הוא ממותי שהקטן יכול לשמוע את המגילה מתחילתה ועד סופה, כי זמן החינוך נקבע בכל מצוה ממותי שיסיל לקיימה כהלכתה, ושיעור זה נמוך בכל קטן וקטן לפי מידת טבלותו. והוסיף, שאם אינו מסוגל להתרכז לשמוע את כל המגילה בבית הנכנסת, יתכן שאביו חייב לקרוא לו את כל המגילה בצורה מדודה כדי שיוכל להתרכז. מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (עדות המועדים ס"ק ב) שמלבד החובה לחנוכו לקיים כל מצוה כהלכתה, צריך גם לחנוכו להכיר ולהבין את המצוות ונכמו חינוך לשעות

הלכות מגלה סימן תרפה תרפז

ביאורים ומוספים

[משניב ס"ק יח]

קקה אַרְוֵרִים הַלְקִין עָלָיו וּמְתִירִין³⁸.

36) והוסיף לעיל (סי' שח ס"ק כב) שגם הפמיג מצדד כדעת האייר שמותר לטלטל את המגילה [גם בפורים שחל בשבת] אף שלא לצורך כלל ובשאר כתבי הקודש.

ובביאור דעת הפריח שאסר, אף שלכאורה אין איסור ללמוד ולקרוא במגילה וכמו בשאר כתבי הקודש, אלא שאין לצאת בה ידי חובתה בשבת [ואכן מטעם זה חלקו עליו שאר האחרונים כמבואר בדבריהם], כתב הגרי"ח זוננפלד (סדר פורים המשולש) שכיום יש חומשים, אין דרך ללמוד מתוך מגילה, וסתם מגילה עומדת רק לקריאה בשביל לצאת בה, אלא שבשאר שבתות כיון שאין שום איסור לקרוא בה, אינו מקצה דעתו כל כך ממנה, כי יכול להיות שלפעמים יצטרך לעיין בה, אבל כשהל פורים בשבת, כיון שאסרו לקרוא בה, אדם מקצה דעתו מנמנה גם מלימוד או מעיון בה כשיצטרך לפעמים.

[משניב ס"ק ט]

וְעַיִן לְקַטְוֵן סוּף סִימָן תַּרְצַב בְּמִשְׁנֵה בְרוּךְ הַיְיָ³⁷, אֲכַן אֶפְשֶׁר לְסַגֵּי בְּקִטְנִים 36) וכו', או דִּי בְּקִרְיָא דִּי יוֹם³⁹.

37) וביאר שם בשע"צ (ס"ק סא) שהדבר תלוי במחלוקת הראשונים אם הדין שבשקורא את המגילה שלא בזמנה צריך עשרה הוא לעיכובא בדיעבד, או רק למוצה לכתחילה.

38) אמנם לקמן (סי' תרצ ס"ק ג) כתב בשם הפמיג, שמשמע מהרמ"א שקטנים בודאי אינם מצטרפים לעשרה כי אינם בני חיוב, שחיובם הוא רק מטעם חיבת.

39) ובטעם הדבר כתב הר"ן, שכיון שקריאת היום היא העיקר (וכמבואר לעיל ס"ק יב, וראה מה שכתבנו שם), הקילו על בני הכפרים שדי להם בקריאת היום, וכמו שהקילו עליהם להקרים את זמן הקריאה.

[משניב ס"ק נ]

צְרִיךְ לְקוֹרֵא וְלְקוֹרֵא בְּשִׁנְיָו⁴⁰.

40) אמנם, לענין האם יש לחזור באדר שני גם על קריאת הפרשיות, כתב לעיל (סי' תרפז ס"ק ב) שבבית יוסף משמע שאינו צריך לחזור, אבל הדרכי משה והאייר כתבו שצריך לחזור.

סימן תרפז

שהכל חיבים בקריאת מגלה

[משניב ס"ק א]

שָׂאף הֵן הִי בְּאוֹתוֹ הַגָּס⁴¹ וכו', לְפָנֵי הַתְּהִלּוֹת וְהַקְּשָׁתוֹת⁴², וּבְקִצָּת מְקוּמֹת נוֹהֲבִין⁴³ וכו', לְשִׁמּוֹעַ הַקְּרִיאָה⁴⁴ וכו', דְּאֵי אֶפְשֶׁר לְשִׁמּוֹעַ שֵׁם בְּרִיךְ⁴⁵.

1) ומטעם זה כתב לקמן (סי' תרצה ס"ק כה), שחיבות גם במשלוח מנות ומתנת לאבינוים.

2) וכשקורא לנשים, כתב לקמן (סי' תרצב ס"ק יא) שישמע קודם לכן את הקריאה בעיבור בבית הכנסת, ואחר כך יקרא להן, כיון שמצוה שהוא עצמו יצא בקריאת הציבור, אכן, אם מבואר שלא לצאת באותה קריאה, יכול לקרוא קודם לנשים, ואחר כך יצא בקריאת הציבור.

וכשמברך על הקריאה לנשים, כתב שם שטוב שיברך לשמוע מגילה, כי לדעת חלק מן הפוסקים אשה אינה חייבת בקריאה אלא בשמיעה בלבד, כמבואר ברמ"א לקמן (סי' נ) ובמשניב לקמן

(סי' ח) הנוסח הוא לשמוע מקרא מגילה, וראה מה שכתבנו שם]. וראה שם במשניב (סי' י) כשהבעל קורא כבר יצא ידי חובה, האם יש עדיפות שהשומעים יברכו בעצמם את הברכות [וראה גם שע"צ לעיל (סי' תקפז ס"ק טו)].

3) ומשמע מדבריו, שאין חובה לנשים ללכת לבית הכנסת לשמוע את המגילה משום פרטומי נטא או משום 'ברוב עם' [ורק בקצת מקומות נהגות ללכת לבית הכנסת], וכן דייק מדבריו בשו"ת חלקת יעקב (או"ח סי' רלב), וביאר שאין שום עדיפות לנשים לבוא לבית הכנסת לקריאת המגילה, משום שכל כבודה בת מלך פנימה, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש חיג פמיג אות ל) שדין 'ברוב עם' לא נאמר לגבי נשים, וגם בביתן אינן צריכות לאסוף מנין נשים לצורך הקריאה, אכן, ראה בחיי אדם (כלל קנה סי' ז) שכתב שמצוה מן המובחר לילך לבית הכנסת הוא ואשתו ובניו לשמוע המגילה ברוב עם, וכן כתב הכף החיים (סי' תרפז ס"ק יב), וכן דעת הגרי"ח קניבסקי (פסקי שמועות פורים עמ' פד) שגם לנשים עדיף ללכת לבית הכנסת מאשר לשמוע בבית, [וראה ביה"ל להלן (סי' ד"ה מנהג) שכתב שטעם הבאת קטנים וקטנות לבית הכנסת לשמוע מקרא מגילה בציבור, הוא כדי לפרסם הנס ביותר ולהנכס שגם בגדלותם ישמעו הקריאה בציבור].

4) ואף אם אינה מבינה לשון הקודש, כתב לקמן (סי' תרצ ס"ק כו) שיוצאת לכתחילה ידי חובה.

5) וכיון שאין כל המקומות שווין ויש מקומות שניתן לשמוע בנקל את קריאת המגילה בעזרת הנשים, כתב הכף החיים (סי' ג) שבמקומות הללו הנשים נהגות לשמוע הקריאה מעזרת הנשים.

[שע"צ ס"ק ו]

דְּכָאן לֹא שָׂאף הַשֵּׁם שֵׁמִי בְּאוֹתוֹ הַגָּס⁴⁶.

6) וביאור הדבר, ראה בבי" (הובא במחצה"ש (סי' ב)) שכתב שתלוי בשני הפירושים של 'אף הן היו באותו הנס' [המובאים בתוספות (מגילה ד, א ד"ה שאף)], שאם הפירוש הוא שצריך הנס נעשה על ידן [על ידי אסתרו], אם כן בעבדים לא שייך טעם זה, ואם הפירוש הוא משום שאף הן היו בכלל הגזירה של 'להשמיד וכו' טף ונשים', גם עבדים שאינם משוחררים היו בספק סכנה, כיון שהיו נימולים ונהגים בדת ישראל כנשים [וראה חיידשי הגרי"ו (ערכך ג, א) מה שביאר בזה], אכן, הרמסק אליעזר (ס"ק ב) כתב בדעת הגרי"א שעבדים שאינם משוחררים לא היו בכלל הגזירה [וראה שם שכתב שנחלקו בזה הרמב"ם והבה"ג], וכן כתב הפלתי (יוד סי' א ס"ק ג) ובשו"ת הרדב"ז (ח"ה סי' אלף תיו ואלף תצו), וכן כתב המאירי (מגילה יט, ב ד"ה ושוטה) ששמה עבדים לא היו באותו הנס.

ובמשניב כאן (סי' א) נקט כפירוש השני [אכן לענין חיוב הנשים בטר חנוכה הביא לעיל (סי' תרעה ס"ק ז) את שני הפירושים], ומי"מ כתב שלא שייך טעם זה אצל עבדים שאינם משוחררים, וכמו שכתבו הרמסק אליעזר ושאר המפרשים המובאים לעיל.

[משניב ס"ק ג]

מִי שֶׁהִגִּיעַ לְמַצְנֵת הַתּוֹקֵד⁴⁷ וכו', מִשּׁוֹם מְצוֹת הַתּוֹקֵד⁴⁸.

7) ומתי נחשב שהגיע לגיל חינוך, כתב לעיל (סי' רסט ס"ק א וסי' ע ס"ק ו) לענין חיוב קידוש וקריאת שמע, שהוא כבן שש או שבע כל אחד לפי חריפותו, ולענין חיוב קטנים בסובה, כתב השו"ע (סי' תרמ סי"ב) שהוא כבן חמש או שש כל אחד לפי חריפותו [והפמיג (פתחה כוללת ח"ב אות ז) כתב שהוא מתהויל בגיל חמש או שש שנים שלמות, כל אחד לפי הבנתו].

ובגדרת גיל חינוך כתב לעיל (סי' שמג ס"ק ג), שלענין מצות עשה המשך במילואים עמוד 126

